

Onderzoek risico's en bescherming verenigingsbestuurders

november 2024

RVVB

Register voor Verenigingsbestuurders

Inleiding

RVVB volgt door middel van peilingen, verenigingsbezoeken en rondgangen nauwlettend de toekomstbestendigheid en vitaliteit van sportverenigingen in Nederland. Sportverenigingen zijn een belangrijke basis en instrument voor verschillende beleidsdoelstellingen rondom gezondheid, bewegen, participatie en sociale cohesie.

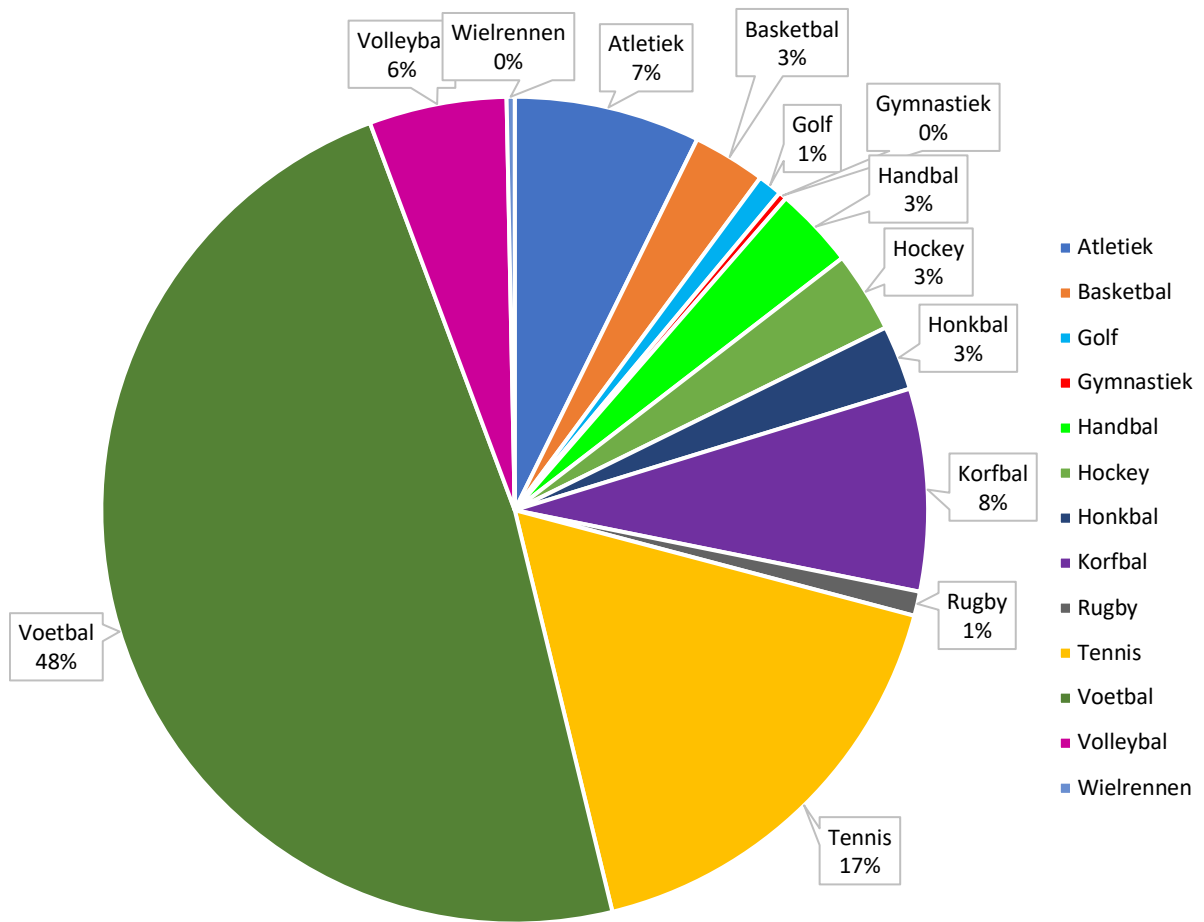
Al ruim een jaar ontvangt RVVB vragen en zorgwekkende signalen vanuit sportverenigingen over bestuursaansprakelijkheid. Een grote groep verenigingsbestuurders maakt zich als privépersoon zorgen over de toenemende risico's op het gebied van hoofdelijke aansprakelijkheid. Als vrijwillige bestuurders als privépersoon aansprakelijk gesteld worden, dan vormt dat een risico voor het hele verenigingsleven. RVVB tracht met dit gerichte onderzoek meer inzicht te krijgen in wat er speelt rondom bestuursaansprakelijkheid en verzekeringen in het sportverenigingsleven.

De Wet Bestuur en Toezicht Rechtspersonen (WBTR) is een nieuwe wet die op 1 juli 2021 in werking is getreden. Het doel van deze wet is om het bestuur van rechtspersonen, zoals verenigingen te verbeteren en misstanden te voorkomen. De WBTR verduidelijkt de aansprakelijkheid van bestuurders. Bij (verondersteld) ernstig verwijtbaar handelen, met name bij fraude of ernstig taakverzuim bij een faillissement, kunnen bestuurders hoofdelijk aansprakelijk worden gesteld. Tijdens de introductie van de wet werd door experts gezegd dat een vrijwillige verenigingsbestuurder niet hoefde te vrezen voor deze nieuwe wet, de soep zou niet zo heet gegeten worden. De uitkomsten van de enquête laten zien dat vrijwillige bestuurders wel degelijk problemen kunnen ondervinden. Advocaten, curators en de belastingdienst lijken in de praktijk toch van de mogelijkheid om vrijwillige bestuurders hoofdelijk aansprakelijk te stellen, gebruik te maken. De weg van een eerste claim tot een definitieve gerechtelijke uitspraak is lang. Los van de uitspraak kan de schade financieel, emotioneel, thuis en op het werk enorm zijn door alleen al de weg naar de uitspraak toe. RVVB wil daarom een beter beeld krijgen bij het functioneren van de wet in de praktijk en de risico's voor verenigingsbestuurders en het verenigingsleven in het algemeen.

Gesprekken en enquête

RVVB volgt sinds de zomer van 2023 enkele verschillende casussen waarbij verenigingsbestuurders in de juridische problemen zijn gekomen. In sommige gevallen zijn de bestuurders ook voor de rechtbank en of een geschillencommissies beland die juridisch bindende uitspraken mag doen. In oktober 2024 is onder 6.000 sportverenigingen een enquête verspreid. 500 sportverenigingen hebben de enquête ingevuld en daarnaast zijn er 20 verenigingsbestuurders geïnterviewd. De enquête is voornamelijk ingevuld door voorzitters, penningmeesters en secretarissen.

Typen sporten

Inhoudsopgave

Inleiding	2
Inhoudsopgave.....	4
Uitkomsten enquête en gesprekken oktober 2024.....	5
1.1 Groot deel verenigingsbestuurders weet onvoldoende over risico's en verplichtingen... 5	
1.2 Verenigingsbestuurders hebben te maken met incidenten	6
1.3 Verenigingsbestuurders maken zich zorgen over toenemende risico's.....	6
1.4 Niet alle verenigingsbestuurders zijn goed verzekerd.....	8
1.5 Verenigingsbestuurders doen amper een beroep op verzekeringen	9
1.6 Helft van de sportverenigingen heeft statuten niet aangepast i.v.m. WBTR	9
1.7 Veel verenigingsbestuurders zijn formeel geen bestuurder	10
1.8 Verenigingsbestuurders worden in de praktijk aangeklaagd	11
Conclusies en speerpunten	12

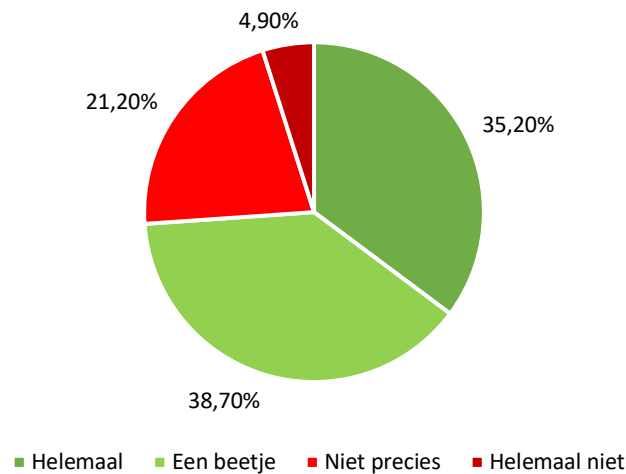
Uitkomsten enquête en gesprekken oktober 2024

Hieronder zijn de belangrijkste uitkomsten uiteengezet.

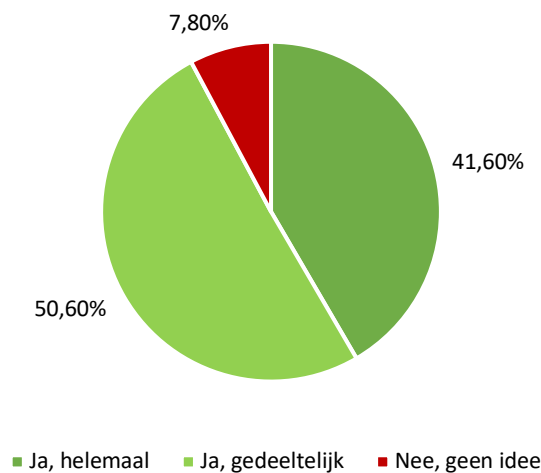
1.1 Groot deel verenigingsbestuurders weet onvoldoende over risico's en verplichtingen

Een kwart van de ondervraagde verenigingsbestuurders geeft aan beperkt of helemaal niet op de hoogte te zijn van de risico's die zij lopen als vrijwillig bestuurder. Hetzelfde geldt voor het bewust zijn van welke verplichtingen je hebt als vrijwillig bestuurder, daar is bijna de helft zich gedeeltelijk of helemaal niet van bewust. Uit gesprekken blijkt dat bestuurders zich hier door de waan van de dag wat minder mee bezig houden, of de materie niet zo interessant vinden. Uit gesprekken blijkt ook dat ze de kans klein achten dat er iets mis kan gaan en zij het daarom minder hoog op de agenda hebben staan.

Weet u welke risico's u loopt als bestuurder?

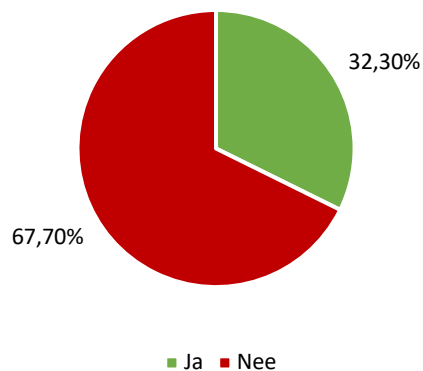
Bent u zich bewust van uw wettelijke verplichtingen als bestuurder?

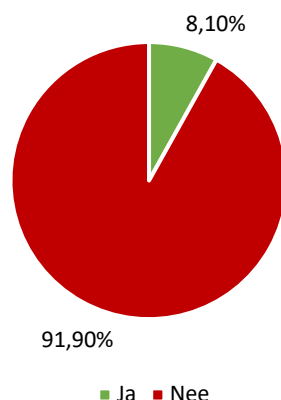
1.2 Verenigingsbestuurders hebben te maken met incidenten

Een derde van de ondervraagde verenigingsbestuurders geeft aan wel eens te maken hebben gehad met incidenten van fraude, intimidatie of andere vormen van grensoverschrijdend gedrag. Uit gesprekken blijkt dat er behoefte is aan meer kennis en steun als een dergelijke situatie zich voordoet. Sommige bestuurders geven aan fouten gemaakt te hebben door bijvoorbeeld naar het verkeerde juridische orgaan te zijn gestapt, bijvoorbeeld het ISR (Internationaal sport rechtspraak) in plaats van naar justitie. 8% van de ondervraagde bestuurders geeft aan wel eens meegemaakt te hebben dat een collega-bestuurder niet in het belang van de vereniging handelde.

Heeft u in uw rol als verenigingsbestuurder wel eens te maken gehad met incidenten van fraude, intimidatie of andere vormen van grensoverschrijdend gedrag?

Heeft u als bestuurder wel eens meegemaakt dat een medebestuurder niet in het belang van de verenigingen handelde en/of dat er sprake was van tegenstrijdige belangen van medebestuurders?

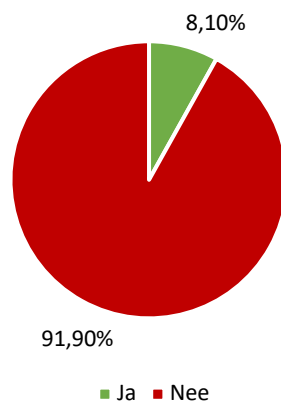

1.3 Verenigingsbestuurders maken zich zorgen over toenemende risico's

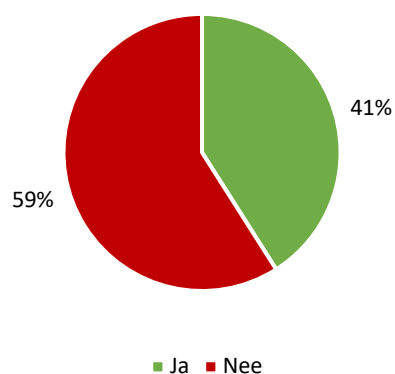
41% van de ondervraagde verenigingsbestuurders maakt zich zorgen over toenemende risico's die zij lopen op het gebied van hoofdelijke aansprakelijkheid. 6% van de ondervraagde verenigingsbestuurders geeft aan wel eens aangeklaagd te zijn of binnenkort aangeklaagd te worden. Uit gesprekken blijkt dat dit kan gaan over een trainer die ontslagen is

en het bestuur aanklaagt, een vrijwilliger die uitgleed in de kantine en het bestuur daarvoor aanklaagt, een grote boom die op de kantine viel, schade door afgestoken vuurwerk tijdens een wedstrijd, een penningmeester die heeft gestolen uit de clubkas, niet betaalde rekeningen door hoger uitgevallen bouwkosten voor de kantine, een toeschouwer die een bal tegen zijn gezicht/bril kreeg, een speler die niet accepteert dat hij geschorst is en hiervoor het bestuur aanklaagt etc.

Heeft u als bestuurder wel eens meegemaakt dat een medebestuurder niet in het belang van de vereniging handelde en/of dat er sprake was van tegenstrijdige belangen van medebestuurders?

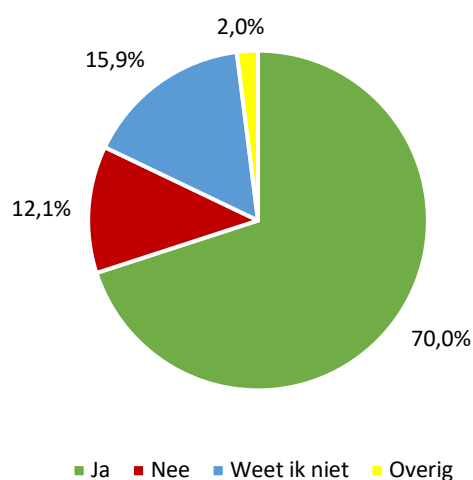
Maakt u zich zorgen over uw rol als vrijwillig verenigingsbestuurder en als privé persoon over de toenemende risico's die u als bestuurder loopt op het gebied van (hoofdelijke) aansprakelijkheid?

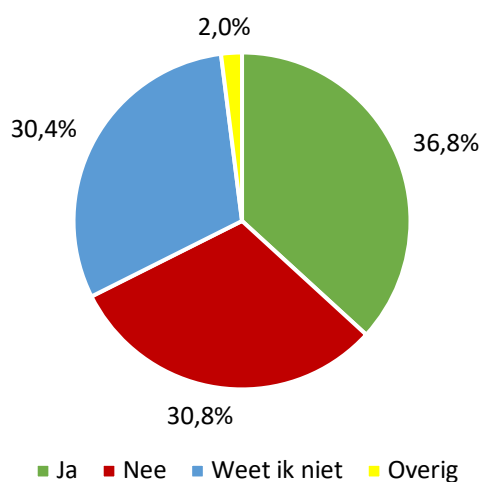
1.4 Niet alle verenigingsbestuurders zijn goed verzekerd

30% van de ondervraagde verenigingsbestuurders is via de sportvereniging als bestuurder niet verzekerd voor rechtsbijstand. Nog eens 30% van de verenigingsbestuurders weet niet of ze voor rechtsbijstand verzekerd zijn. Uit gesprekken blijkt dat verenigingsbestuurders denken dat ze vooral voor bestuursaansprakelijkheid verzekerd moeten zijn en dat rechtsbijstand minder belangrijk is. Verenigingsbestuurders denken in het algemeen dat met verzekeringen de risico's en problemen rond de WBTR en de daarmee samenhangende bestuursaansprakelijkheid opgelost zijn, blijkt ook uit gesprekken. 12% van de ondervraagde verenigingsbestuurders geeft aan niet voor bestuursaansprakelijkheid verzekerd te zijn, 16% weet niet of ze verzekerd zijn. Uit gesprekken blijkt dat veel verenigingsbestuurders niet op de hoogte zijn van de vrijwilligersverzekering die de gemeente voor ze heeft afgesloten.

Bent u als bestuur verzekerd voor bestuursaansprakelijkheid?

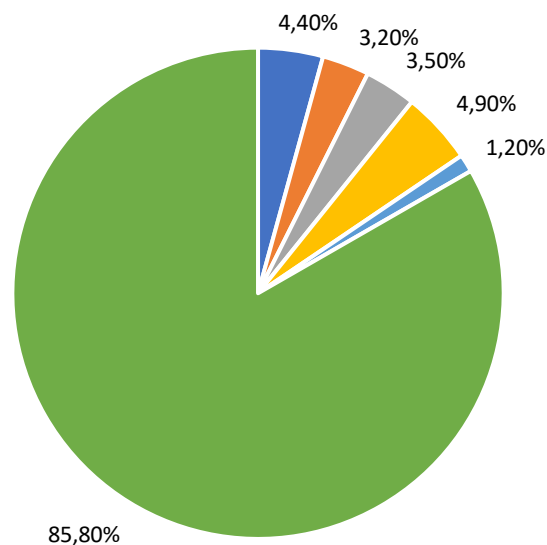
Bent u als bestuur verzekerd voor rechtsbijstand?

1.5 Verenigingsbestuurders doen amper een beroep op verzekeringen

3% van de ondervraagde verenigingsbestuurders heeft wel eens een beroep gedaan op een eigen afgesloten verzekering, minder dan 5% heeft een beroep gedaan op de vrijwilligersverzekering van de gemeente. De landelijke overheid draagt jaarlijks 4 miljoen euro bij aan de vrijwilligersverzekering van de gemeente die via VNG is ondergebracht bij Centraal Bekeer. Uit gesprekken blijkt dat verenigingsbestuurders die naar een verzekering zijn gestapt, stroperigheid en van het kastje naar de muur beleid ervaren. Het zou veel tijd kosten, het duurt lang voordat er duidelijkheid is en verzekeraars zouden traineren, blijkt uit de gesprekken met verenigingsbestuurders.

Heeft u als bestuurder wel eens een beroep gedaan op een verzekering, en zo ja welke?

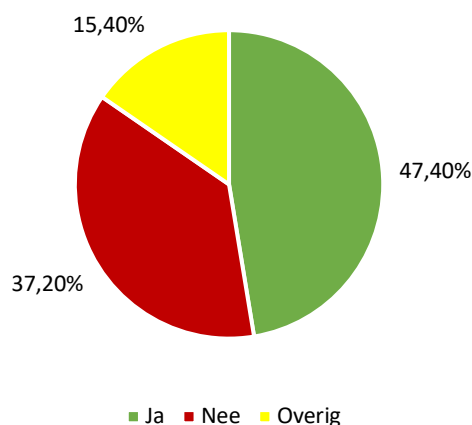

- de vrijwilligersverzekering van de gemeente
- een door de vereniging zelf afgesloten bestuursaansprakelijkheidsverzekering
- een door de vereniging zelf afgesloten rechtsbijstandverzekering
- een door de vereniging afgesloten algemene aansprakelijkheidsverzekering
- een door uw sportbond gesloten collectieve verzekering voor aansprakelijkheid
- nee

1.6 Helft van de sportverenigingen heeft statuten niet aangepast i.v.m. WBTR

48% van de ondervraagde verenigingsbestuurders geeft aan dat de statuten niet zijn aangepast als gevolg van de invoering van de WBTR. Op grond van de WBTR zijn sportverenigingen verplicht om in hun statuten regelingen op te nemen met betrekking tot tegenstrijdig belangen en belet en ontstentenis van bestuurders. Als statuten bepalingen bevatten die in strijd zijn met de WBTR, zijn deze niet langer geldig. Dergelijke bepalingen worden als ongeschreven beschouwd en dat kan in de praktijk voor verwarring en zeer ongewenste situaties zorgen.

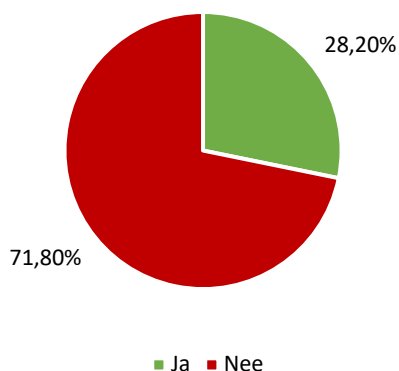
Heeft uw vereniging de statuten aangepast als gevolg van de invoering van de WBTR

1.7 Veel verenigingsbestuurders zijn formeel geen bestuurder

28% van de ondervraagde sportverenigingen maakt onderscheid tussen bij de Kamer van Koophandel geregistreerde bestuurders en bestuurders die daar niet geregistreerd zijn. Bestuurders die niet geregistreerd zijn, kunnen niet hoofdelijk aansprakelijk gesteld worden, maar zijn formeel dus ook geen bestuurder. Uit gesprekken blijkt dat veel sportverenigingen moeite hebben om nieuwe bestuurders te vinden, het helpt als ze mensen niet hoeven te registreren, mensen zijn dan eerder bereid om bestuurstaken uit te voeren. Angst voor aansprakelijkheid speelt bij veel verenigingsbestuurders ook een rol.

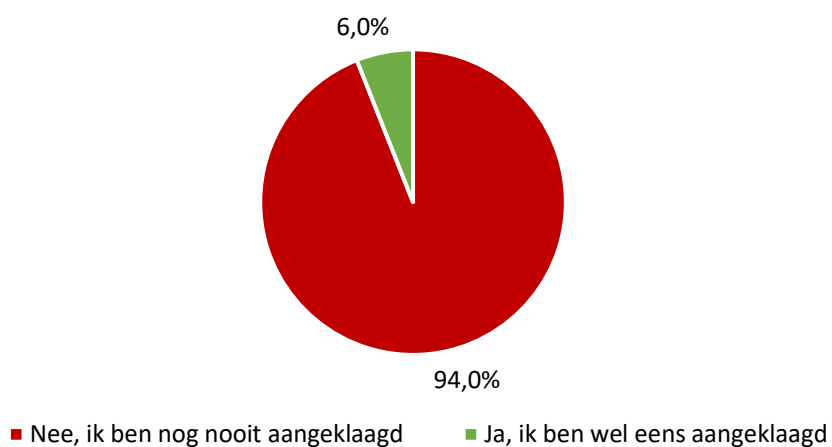
Wordt er binnen het bestuur van uw vereniging onderscheid gemaakt tussen uitvoerende (geregistreerd bij KvK) en niet uitvoerende (niet geregistreerd bij KvK)

1.8 Verenigingsbestuurders worden in de praktijk aangeklaagd

6% van de verenigingsbestuurders geeft aan wel eens aangeklaagd of binnenkort aangeklaagd te worden. Dit gaat om meer dan 30 sportverenigingen in deze enquête.

Bent u als verenigingsbestuurder wel eens aangeklaagd, of dreigt u binnenkort aangeklaagd te worden?

Conclusies en speerpunten

RVVB vindt de uitkomsten zorgwekkend en ziet de uitwerking van de WBTR als een sluipend gevaar voor vrijwillige verenigingsbestuurders. Uit praktijkvoorbeelden en de enquête blijkt dat een grote groep vrijwillige bestuurders zich niet of slechts een beetje bewust is van de risico's die zij als vrijwilliger lopen. Verschillende verenigingsbestuurders hebben zich reeds tegenover de rechter moeten verantwoorden met het risico, huis en haard te verliezen door hoofdelijke aansprakelijkheid als privépersoon. Enkele verenigingsbestuurders staat een bezoek aan de rechter nog te wachten. Andere bestuurders zitten opgezadeld met claims van advocaten. De uitkomst dat een grote groep verenigingsbestuurders zich als privépersoon zorgen maakt over de toenemende risico's op het gebied van hoofdelijke aansprakelijkheid verbaast RVVB dan ook niet.

Het idee dat met verzekeringen de risico's en problemen rond de WBTR en de daarmee samenhangende bestuursaansprakelijkheid opgelost zijn en kunnen worden, vindt RVVB naïef gedacht. De psychische en emotionele belasting van een eventuele of daadwerkelijke rechtszaak is voor vrijwilligers al desastreus en ontwrichtend genoeg, nog los van ook alle kosten die daarmee gemoeid zijn. Daarnaast vraagt RVVB zich af hoeveel verzekeraars jaarlijks innen bij sportverenigingen en hoeveel zij daadwerkelijk uitkeren. Dit vraagt om nader onderzoek.

Hieronder zijn de belangrijkste aanbevelingen en speerpunten waar beleidsmakers mee aan de slag kunnen gaan.

- Erken als regering de waarde en positie van Nederlandse sportverenigingen in de samenleving in woord en daad en zorg dat bij beleidsontwikkeling en ontwikkeling van nieuwe wetgeving rekening wordt gehouden met de gevolgen voor sportverenigingen en verenigingsbestuurders
- Ondersteun verenigingsbestuurders ruimhartig en zonder tijdrovende bureaucratische belasting als zij gebruik willen maken van een verzekering. Organiseer dat verzekeraars betere begeleiding en ondersteuning bieden bij (dreigende) claims.
- Organiseer dat vrijwillige verenigingsbestuurders op een veilige manier grensoverschrijdend gedrag kunnen melden. Zorg voor procesbegeleiding, toetsing en borging. Verenigingsbestuurders die in hun functie melding doen van vermeend grensoverschrijdend gedrag moeten beschermd worden tegen juridische vervolging, juridische kosten en persoonlijke aansprakelijkheidsstelling.
- Treedt op tegen juristen en advocaten die vrijwillige verenigingsbestuurders onnodig juridisch bedreigen. Betrek hierbij de orde van advocaten voor het opstellen van gedragsregels richting vrijwilligers.
- Zet in simpele woorden duidelijk uiteen welke verantwoordelijkheden een vrijwillige verenigingsbestuurder heeft, wat de risico's zijn en waar hij/zij van gevrijwaard is.
- Kijk als lokale overheid of sportbond niet weg als een sportvereniging of verenigingsbestuur in juridische problemen komt. Ga schouder aan schouder naast de getroffen vrijwilliger staan en heb oog voor de menselijke en emotionele aspecten.

- Organiseer belangenbehartiging op lokaal niveau, zorg ervoor dat een verenigingsbestuurder met één druk op de knop direct toegang krijgt tot ondersteuning en begeleiding bij juridische conflictsituaties.
- Organiseer dat sportverenigingen direct toegang krijgen tot juridische ondersteuning en kennis bij grensoverschrijdende incidenten.
- Vraag om transparantie bij verzekeraars over hoeveel premie zij jaarlijks innen bij sportverenigingen en hoeveel zij daadwerkelijk aan schade uitkeren jaarlijks.
- Zorg dat het ISR onafhankelijk van sportbonden gaat opereren en met voldoende capaciteit en middelen worden toegerust.
- Zorg dat verzekerde bedragen overeenkomen met de kosten van nu.
- Onderzoek de effectiviteit en doelmatigheid van de secundaire vrijwilligersverzekering die met een bijdrage van 4 miljoen euro per jaar van de landelijke overheid via VNG is ondergebracht bij gemeenten.

